

مدیریت انواع ریسک

در مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم

مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم نه تنها تضاد ی با گسترش فعالیت‌های بازاریابی و جذب و رشد منابع ندارد بلکه با اتخاذ شیوه ها و راهکارهای عملیاتی و مطمئن به دنبال گسترش پوششی حمایتی از کارکنان بانک و به حداقل رساندن مخاطرات انواع ریسک در کلیه واحدهای بانک می باشد.

یکی از مهم ترین ریسک هایی که بانک ها و موسسات مالی با آن مواجهند ، ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم است . همانطور که می دانید واژه پولشویی ، به هرگونه رفتار و معامله مشکوک که طی آن پول حاصل از اعمال مجرمانه (پول کثیف) پاک شود به صورتی که در ظاهر مشروع به نظر آید و اثری نیز از جرم منشاء باقی نماند، اطلاق می شود . بدون شک یکی از نهادهای مهم و تأثیر گذار در این حوزه کمیته نظارت بانکی بال می باشد ، که در سال ۱۹۷۵ توسط مسئولین بانک های مرکزی کشورهای عضو گروه ۱۰ تاسیس شد که کارشناسان و متخصصان ارشد نظارتی در نظام بانکی از کشورهای مختلف در آن عضو هستند تا با استفاده از توان و تجربه خود راهکارهای اجرایی را برای حفظ نظام های پولی در کل جهان را پیشنهاد نمایند . جلسات و گردهمایی اعضای این کمیته در بانک تسویه حسابهای بین المللی واقع در شهر بال (بازل) سوییس برگزار می شود و همواره تلاش می نمایند تا کلیه جنبه های مبارزه با پولشویی و تامین مالی را پوشش داده و به طور مستمر نیز اطلاعات و اسناد خود را به روز نمایند.

مدیریت مناسب ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم ، ارتباط ویژه ای با ثبات ، صحت و سلامت کلی بانکها و نظام مالی کشورها دارد تا با میسر شدن اهداف کمیته بال در این راستا که عبارتند از تقویت مقررات ، نظارت و ارتقای رویه های جاری ، افزایش ثبات مالی و حفظ و ارتقای حسن شهرت بانکها ، حفظ و یکپارچگی نظام مالی بین المللی را مقدور می سازد ، و لیکن در صورتیکه مدیریت صحیح و موثر بر ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم در بانکها وجود نداشته و یا ضعیف باشد، بانکها در معرض ریسک های جدی تر خصوصاً ریسکهای شهرت ، عملیاتی و ... قرار می گیرند .

اگر بانکها سیاست ها و رویه های کارآمد و ریسک محوری را در مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم لحاظ نمایند ، می توانند از بروز بسیاری از مشکلات و ضررها و نیز از بسیاری از هزینه ها جلوگیری کنند . (به طور مثال عدم وصول بسیاری از مطالبات بانکها و به نتیجه نرسیدن دعوی حقوقی آنها. لذا در این راستا براساس اسناد صادره کمیته بال در زمینه کاهش ریسک های مرتبط در حوزه مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم می توان به نکات ذیل اشاره نمود :

- تعریف اصول اساسی و بازرسی های منظم برای نظارت موثر فعالیت‌های بانکی
 - کارکرد منظم حسابرسی داخلی در بانک ها (بررسی اسناد روزانه و ...) و تطبیق آنها با کارکرد بانک و شعب
 - راهکارهای منطقی برای مدیریت مناسب ریسک عملیاتی (درواحدهای صف) و مدیریت یکپارچه انواع ریسکها
 - شناسایی کافی هویت و اصالت مشتری پیرامون دریافت ها و پرداخت ها خصوصاً نقل و انتقالات با خدمات الکترونیک بانکی
 - ملزم نمودن پرسنل بانکها به رعایت قوانین و بخشنامه های مرتبط با این حوزه و ارائه آموزش های لازم
- و نیز برخی از عناوینی که در این فرآیند باید ملاک عمل قرار گیرند عبارتند از :

الف-ارزیابی ، شناخت ، مدیریت و کاهش ریسک ها

با مدیریت موثر بر انواع ریسک ها خصوصاً شناسایی و تحلیل ریسک های پولشویی و تامین مالی تروریسم موجود در بانکها و همچنین تدوین و اتخاذ سیاست ها و دستورالعمل کاربردی ، بانکها باید یک ارزیابی جامع از تمام عوامل تأثیر گذار بر روابط کاری و مالی خود را به انجام رسانند تا از آن طریق میزان و اثرات ریسک را کاهش دهند. شایان ذکر است لزوماً ریسک را نباید با نگاه کلی و منفی رصد نمود بلکه در بسیاری از موارد هدایت و سنجش مناسب آن و حضور به موقع نه تنها می تواند از بسیاری از هزینه ها جلوگیری نماید بلکه در نهایت موجب ارتقای بهره وری با کسب سودآوری مناسب برای بانک ها می شود .

شناخت مکفی بر مبنای اطلاعات و داده های صحیح عملیاتی از فعالیت‌های مالی مشتریان و اتخاذ خط مشی های اصولی برای پذیرش مشتری و انجام تحقیقات مناسب و نظارت مستمر بر این فرآیند و انعکاس آنها به مدیران ارشد و هیأت مدیره بانکها برای تصویب سیاست های راهبردی ، موجبات ارتقای نظام سلامت اداری و عملیاتی بانکها را فراهم نموده و در نهایت شهرت و اعتبار و بهبود شاخص ها را به ارمغان خواهد آورد .

بدون شک خط مقدم ارزیابی و شناخت مشتریان و حوزه فعالیت مالی و بانکی آنان در بانک بر عهده همکاران شعب می باشد که از متصدیان تا مسئول شعبه همه در این راستا فعالیت می نمایند. براساس تصمیم مقامات ارشد بانک ، رابطین مبارزه با پولشویی در شعب ریالی (معاونین) و در واحدهای ارزی (مسئولین حسابداری) می باشند که مستقیماً باید برای جلوگیری از هرگونه اعمال مجرمانه (و تبدیل پول کثیف به تمیز) با ارزیابی دقیق و بررسی صحت اطلاعات مشتریان با برقراری تعامل مناسب کاری باهمکاران اداره مبارزه با پولشویی ، مناسبترین و اصولی ترین راهکار مدیریت موثر در این حوزه و کاهش ریسکهای مرتبط را به مرحله اقدام و اثبات رسانند.

ب- آموزش

برای بررسی و ارزیابی رعایت دستورالعمل‌های این حوزه توسط پرسنل بانک ، باید خط مشی ها و راهکارهایی برای نظارت بر عملکرد کارکنان وجود داشته باشد . بدین منظور لازم است در بانک ، برنامه های آموزشی مستمر برای کارمندان با مدت و محتوای مشخص براساس نیازها و وضعیت ریسک در این حوزه تهیه شود . ساختار دوره های آموزشی و مطالب آن باید براساس مسئولیت و وظایف کارمندان آماده شود تا هر پرسنل از دانش و تخصص کافی برای اجرای رویه های لازم مبارزه با پولشویی و

تأمین مالی تروریسم در بانک برخوردار شود، و با گردش و انتقال دانش و تجربه این امکان برای کلیه پرسنل برای آگاهی از موارد مطروحه در این خصوص فراهم شود تا در ادامه نیز دوره های بازآموزی منظمی به صورت مستمر و متناسب با عوامل ریسکی که کارکنان در حوزه انجام وظیفه خود با آن مواجه هستند و همچنین سطح و ماهیت ریسکهای مرتبط با آنان برنامه ریزی و اجرا شود. در این راستا در بانک تجارت در تمامی واحدهای صف و ستاد، نمایندگان در دوره های آموزشی تربیت مدرس مبارزه با پولشویی شرکت جسته اند تا بتوانند با برگزاری جلسات و دوره های آموزشی در سطح مناطق و واحدهای خود اطلاعات لازم و مکفی را در اختیار همکاران قرار دهند و دوره های تکمیلی نیز توسط نمایندگان اداره مبارزه با پولشویی در بازرسی ها دوره ای در کلیه مناطق در حال برگزاری می باشد. همچنین تهیه بروشورها و اقلام تبلیغاتی و اطلاع رسانی دیگر مانند (CD، کتابچه و ...) نیز جهت بهره برداری لازم توسط همکاران در دست اقدام می باشد.

ج- چند راهکار مناسب نظارتی

به منظور کاهش ریسک در مبارزه با پولشویی

- استفاده از سیستم مناسب نظارتی بر تراکنش های مالی و بانکی مبتنی بر فن آوری اطلاعات مدرن مانند راه اندازی و دسترسی به banking core
- سیاست صحیح پذیرش مشتری به منظور احراز هویت و اخذ مدارک و مستندات کافی از او برای تشکیل پرونده در مورد وضعیت ریسک مشتری و مالک و ذینفع خصوصاً در پرونده های جاری، تسهیلات، ضمانتنامه و اعتبارات اسنادی
- نظارت و پایش مستمر، یکی از ابزارهای موثر و کارآمد مدیریت ریسک مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم است. بدین منظور بانک باید فعالیتهای روزانه و منطقی و معمول مشتریان خود را بشناسد، تا با رصد نمودن فعالیتهای و تراکنشهای غیر معمول، به درستی وظایف خود را در این زمینه ایفا نماید.
- ثبت و نگه داری سوابق مشتریان و مدیریت و به روز رسانی اطلاعات آنان با تکیه بر اصل حفظ اسرار مشتری
- انعکاس اطلاعات لازم به ناظران و بازرسان اداره مبارزه با پولشویی و تنظیم و ارائه به موقع گزارش عملیات های مشکوک با تهیه و ارسال فرم STR در سطح کلیه شعب و واحدهای بانک

فرآیند سنجش مدیریت ریسک مشتریان

مدیریت یکپارچه ریسک به معنای ایجاد و اداره فرآیندی براساس هماهنگی و اجرای سیاست ها و رویه هایی است که در نتیجه آن می توان یک مبنای جامع و هماهنگ برای مدیریت ریسک های بانکی را به اجرا درآورد. این خط مشی ها نباید به گونه ای طراحی شوند که صرفاً با قوانین و مقررات مرتبط به صورتی سختگیرانه مطابقت نماید. بانک باید، شناخت کاملی از تمامی ریسک های مرتبط با مشتریان اعم از حقیقی و حقوقی داشته باشد و این شناخت باید بر مبنای قاعده مند و متناسب با سطح و ماهیت ریسکهای مرتبط، به روزرسانی گردد.

در ارزیابی ریسک مشتری، بانک باید تمام عوامل مرتبط با ریسک مانند مکان جغرافیایی و الگوها و فعالیتهای و تراکنش های مالی و همچنین نحوه استفاده از خدمات و محصولات بانکی را شناسایی کرده و ضوابطی را برای مشتریان با ریسک بالاتر در نظر بگیرد.

چند پیشنهاد کاربردی برای کارکنان بانک

- تهیه نسخه فیزیکی بخشنامه ۵۰۰۳ در خصوص موارد مطروحه در حوزه مبارزه با پولشویی و ملزم نمودن همکاران به مطالعه آن، با اخذ امضای و بایگانی نمودن آن در پرونده اسناد مبارزه با پولشویی در کلیه واحدها و شعب بانک
- شناسایی دقیق مشتریان و احراز هویت و اطمینان از اصالت مدارک و مستندات آنان (شناسنامه و کارت ملی و یا گذرنامه و ...) خصوصاً برای مشتریان گذری، اتباع خارجی، مشتریان سیاسی خارجی و داخلی و اخذ و درج کلیه اطلاعات مشتری در کلیه اسناد و قراردادهای بانکی (دریافت، پرداخت، اسناد افتتاح انواع حساب بانکی، پرونده های تسهیلات، ضمانتنامه ها و اعتبارات اسنادی)
- اخذ و ثبت و نگه داری اطلاعات مشتریان به صورت یک پرونده کلاسه در شعب در خصوص اوراق مشارکت، سپرده سرمایه گذاری، کارت هدیه و ... و الصاق و اخذ تعهد نامه رعایت قوانین مبارزه با پولشویی و ابطال تمبر و یا ثبت امضای مشتری در اسناد و پرونده های بانکی
- رعایت مقررات و دستورالعملهای مرتبط با تشکیل پرونده حسابهای جاری، قرض الحسنه، سپرده کوتاه مدت و بلند مدت و همچنین رعایت قوانین و شرایط پرونده های اعتباری (درج کلیه مشخصات و تکمیل کلیه مندرجات در قراردادهای و ارائه و مستند نمودن کلیه مدارک و ضوابط خصوصاً ضامنین و معرفیها و وثایق در پرونده مشتری)
- شناسایی و رصد نمودن و ارائه گزارش و اخذ استعلام برای انواع مشتریان (حقیقی و حقوقی و نحوه فعالیتشان، اتباع خارجی، اشخاص و گروههای سیاسی داخلی و خارجی) با رعایت دستورالعملهای مربوطه و ارائه خدمات الکترونیک به اتباع خارجی تنها با داشتن گذرنامه و پروانه اقامت معتبر و دائم و نیز بررسی دقیق تری از اتحادیه ها و صنوف و صرافی های مجاز و غیر مجاز و کارگزاریهایی که جزو مشتریان شعب می باشند
- ارائه گزارش و اخذ استعلام برای مشتریانی که وکالت کلی دارند و تکمیل و ارسال فرم واریز و برداشت بیش از سقف مقرر مشتریان و انعکاس موارد مشکوک (رفتار و معامله مشکوک)